

134

פרוטוקול מס' 1/א
מישיבת ועדת הפנים
שהתקיימה ביום ג', כ"א כסלו תשס"ז -
6.12.55
בשעה 08:45

משתתפים:
י. ריפתין - היו"ר
ס. ארם
א. חביבי
ח. לנדאו
ס. סלאח
א. עבאס
ש. פרלשטיין
י. שופמן

מזכירים:
שר הפנים - י. בר-יהודה
ס. רוזסי - מזכיר הכנסת
סר רוטנברג - סגור הפנים
סר סילברסטון - "
סר אב-רזי - "

ס. פיאמנטה - מתורגמן.
1. בחירת יו"ר הוועדה;
2. בעיית השטפונות (הצעה לסדר-היום);
3. סדר-עבודתה של הוועדה.

ס. רוזסי:
פותח את הישיבה.

לפי הנוהג פותח יו"ר הכנסת את ישיבת הוועדה ומנהל אותה על לבחירת יו"ר הוועדה. אני כמנצל בשם יו"ר הכנסת לפני הוועדה על שלא יכול לבוא, וביקשני למלא את מקומו. הסעיף הראשון בסדר-היום - בחירת יו"ר הוועדה.

ח. לנדאו:
אני מציע כי יו"ר ועדת הפנים את חבר הכנסת ריפתין.

חבר הכנסת י. ריפתין נבחר כי יו"ר ועדת הפנים.

(היו"ר תופש את מקומו בראש הישיבה).

2. בעיית השטפונות

היו"ר י. ריפתין:
הצעה זו הועברה אלינו ע"י הכנסת. לא היה באפשרותי להזמין לישיבה זו את המציעים, ואני מציע שנסטע קודם את סקירתו של שר הפנים בנדון, מבלי שהדבר יהיה תקדים.

שר הפנים - י. בר-יהודה:

גם בדברי בכנסת חילקתי את העובדינים שעליהם דיברו המציעים לשנים: מה קרה במקרה הקונקרטי הזה ומדוע קורים מפעם לפעם דברים דומים. הרצוני לקרוא לפניכם קטעיה מהדו"ח של הוועדה המיוחדת שנתמנתה על ידי בהתייעצות עם שרת העבודה ושר הסעד, ואסיים בהצעות.

הוועדה היתה מורכבת משני באי-כוח מסדר הפנים, בא-כוח מסדר העבודה, מסדר הסעד, מסדר הבריאות והסוכנות, אם כי בא-כוח הסוכנות לא השתתף בעבודת הוועדה. יו"ר הוועדה היה סר רוטנברג ממשרד הפנים.

אשר למקרה הקונקרטי, אמסור כמה מספרים לפי הערכת השירות המטרוואולוגי. אמסור השוואה עם הממוצע לחודש נובמבר בשנים קודמות, במשך כ-10 שנים, כמה גשם ירד במשך 24 שעות וכמה מזה - במשך שש שעות באותה יממה.

בתחנת רידינג, הממוצע לחודש נובמבר הוא 68 מ"מ. במשך 24 שעות ירדו 133 מ"מ מזה 104 מ"מ תוך שש שעות. בקריה - ממוצע לחודש נובמבר 66 מ"מ; ביום אחד ירדו 192 מ"מ. בטל-תל-אביב - במשך 24 שעות ירדו 155 מ"מ, במשך שש שעות 133 מ"מ. בגבעתיים במשך 24 שעות ירדו 209 מ"מ, מהם 168 מ"מ במשך שש שעות. פתח-תקווה - הממוצע 62 מ"מ לנובמבר, במשך 24 שעות ירדו 192, כלומר פי שלושה. בגבעת-השלושה אין ממוצע לחודש נובמבר, אבל במשך 24 שעות ירדו 239 מ"מ שהם הסכמיטום שנמדדו, מתוך זה 190 מ"מ במשך שש שעות. ראש-העין - 171 מ"מ במשך 24 שעות.

מתוך כל המספרים הללו אתם יכולים להזכר שקרה כאן משהו כלל לא רגיל. אפילו היו כל הסידורים כפי שארטיכים להיות - ואמנם היו כמה מקומות בהם לא היו הסידורים כאלה - ואפילו היו מביאים בחשבון אחוז סביר של תוספת על הממוצע, לא היינו יכולים להכין דברים שיתאימו לדבר שקרה, שהוא פי שלושה מהממוצע.

תפקידי הוועדה היו:

לאתר את מקור הבעיה ולתאם ולהטריץ את פעולותיהם של משרדי הממשלה וגורמים אחרים בהגשת העזרה המידית הדרושה, להגיש הצעות בדבר עזרה נוספת, לברר את גורמי השטפונות, להגיש הצעות למניעת שטפונות להבא.

הנזק ברוב המקומות נגרם לרכוש איבודי, והיה לעתים רציני למדי. בכמה מקומות נגרם גם נזק לרכוש פרטי. היו גם שנים-שלושה מקומות בהם נגרם נזק לאנשים שלפי מצבם הכלכלי לא יוכלו לקום על רגליהם ללא עזרה. השטפונות פגעו בירושלים, תל-אביב, רמת-גן, בת-ים, חולון, בני-ברק, גבעת-שמואל, גבעת-השלושה, ראש-העין, לוד. הנזק הוא בראש-ווראשונה לכבישים, לגשרים ולמעבירי-מים. בכמה מקומות ניזקו גם בתים. בכך יש לציין במיוחד את רמת-גן, תל-אביב, ראש-העין. בכל המקומות הללו יצאו מע"צ והעיריות סידו לתיקון הכבישים והגשרים, והפסקת הקשר היתה לזמן מביטלי בלבד. בכמה מקומות היה גם הכרה לפנות אנשים, בין מהבתים המוצפים ובין מאלה שהיה חשש שיוצפו או שייחרסו. בשלושה מקומות היה מספר המשפחות ניכר למדי: בתל-אביב, שבה פונו 96 משפחות מהן חזרו 56 וכ-40 משפחות עדיין לא הוחזרו לבתיהן (כולל הדר-יוסף); בראש-העין, שבה פונו כ-100 משפחות, חלק מהם מחשש שמא ימשיכו המים לעלות, ומהן טרם חזרו 29 משפחות לבתיהן; בירושלים, שבה פונו כ-20 משפחות אבל כולן הוחזרו לבתיים.

בראש-העין ניתנה עזרה מידית ע"י הקצנת

סכום של 2,000 ל"י ע"י הממונה על מחוז הדרום לפעולות הראשונות של הטועצה המקומית. עמידר לקחה על עצמה וכבר הוציאה לפועל תיקון וניקוי בתים בערך של 4,000 לירות. גם בהדר-יוסף החלו בניקוי הדירות. משרד הסעד ביחד עם עמידר חילק לנצרכים דברים ראשוניים כמו מזרונים ושמיכות למפוני-ראש-העין. מע"צ הוציאה מיד כ-4,000 ימי-עבודה במקומות אחרים התחילו העיריות לדאוג כבר לשיקום הנפגעים הפרטיים. עיריית תל-אביב בשיתוף עם הלואה-וחסכון הקימה קרן של 60 אלף ל"י להלוואות.

ישיבת ועדת הפנים
7.12.55

שד-הפנים:

השאלה היא אם מה שקרה הוא רק תוצאה של דבר יוצא-מן-הכלל. יש אתי מספר צילומים המראים שלטבע בשניים-שלושה מקומות בוטפו גם הזנחות מצד אנשים. (מעביר לחברי הוועדה צילומים מן המקומות הנפגעים). בראש-העין הביאו אתם הטיס מההרים עשרות-אלפי קוב אבנים, יש הכרח עתה לטלק את האבנים הללו כי כל סכך כזה יכול להביא לסכנה מחודשת, וכדי לטלק את האבנים דרושה השקעה של לא פחות מ-50 מלף ל"י. גם בגבעת-שמואל יש בעיה של מעביר-מים סתום.

יש אתי צילום של מקומות אחדים ברמת-גן. בנו שם במקומות שהיו ואדיות ולא נעשו כל סידורים למים שחפרו אותן ואדיות, ובלי סידורים מיוחדים יש סכנה שהדבר יחזור. שנית.

ביקשתי מסדרד התכנון שלנו שיכין הצעה דחופה בנוגע לבעיה הבאה: נתקלנו בכמה מקרים בעובדה שתכניות שמהנדס-העיר אישר אינן נבדקות עוד בעת ביצוע הבניה. למשל: ברמת-גן בסדק... והתמוטט חדר טשום שהוסיפו אותו לבית ללא כל יסוד, וברור שכל כמות של גשם תשטוף אותו מלמטה. כשבנו את הכביש חפרו עד כדי כך שמים נכנסים מתחת ליסוד. כן יש מקומות ברמת-גן בהם יש לחזק את השיפועים על-ידי קירות-סגן. ייתכן אפוא, כפי שאסרת, שהדברים הללו הם תוצאה של חוסר-תכנון. אך ייתכן גם שאף תכנון מדוייק לא יכול לראות זאת מראש.

בהדר-יוסף היה התכנון הכללי לקו"י לא בטעם. גם כאן לא הביאו בחשבון את גודל השטח המתבקש לנקודה זו, את הסכנה של כסויות המים היכולות להגיע למקום זה בכל גשם.

מה שנוגע לדברים שצריך לעשות כדי להבטיח מאסנויות דומים להבא, אני מניח שבמקום האשון יש לדאוג לכך שכל תכנית-בניה המקבלת אישור צריכה לקבל אישור זה/רק במסדרד של המהנדס אלא צריך להיות אחר-כך פיקוח על הבניה עצמה. נתקלנו לא פעם ולא שתים בבניה שלא בהתאם לתכנית שאושרה. ייתכן שצריך להוסיף כמה סעיפים נוספים בנוגע לאחריותם של המהנדס המאשר והמהנדס המוציא-לפועל.

נצטרך כנראה למנות ועדה מיוחדת אשר תבדוק את הסטנדרטים של גשרים ומעבירי-מים ובמיוחד בפתחי הוואדיות, כי אנו יודעים שכל ואדי בארץ-ישראל בתקופת הגשמים יכול להיות מוצף כסויות מים עצומות, ולאנו דוקא מים נקיים אלא סלאים שברי-עצים וכדומה.

יהיה עלינו גם להקפיד על כך ששום תכנית ישוב לא תיעשה ללא התאמה מדוייקת למתארים העוברים בדיקה מיוחדת גם לגבי הטופוגרפיה, גם לגבי אפשרויות הניקוז וכו'. ייתכן שצריך יהיה להגיש הצעות גם לגבי אלה שכבר ישנם על-מנת להבטיח את עצמנו מפני הישנות המקרה. גם התכניות יתקבלו בשביל הארץ כולה, יהיו אלה סכומים גדולים מצד, ולא בבת-אחת אפשר יהיה להוציאם-לפועל. אבל סכל מקום רצוי שתהיה תכנית כזאת, ואולי צריך אף להביא זאת בחשבון לעבודת-דחק.

כן מוטלת עלינו פעולת-עזרה דחופה. הממשלה הקציבה סכום-כסף ידוע, אמנם הקיצבה אותו עד לסוף שנת התקציב. סכום הכסף הוא קטן, כ-200 מלף ל"י. הסכום נכלל בטעיף "אטונות הטבע". את הסכומים אנו נושבים לחלק לפי העקרונות הבאים:

ראשית, לעיריות, בהתאם לנזק ובהתאם לאפשרותן לשאת במעמסה. ראש-העין, למשל, שונה בעניין זה מרמת-גן. כן יהיה עלינו לתת משהו גם לאנשים פרטיים. הכסף לאלה יינתן, פרט למקרים יוצאים-מן-הכלל, בצורת הלוואות ולא בצורת סעד. גם כאן נחשב באפשרותם של התושבים. בכל מקום ניתן את הכסף/לאחר שיוברר שהמקום עצמו עשה את המכסימום שביכולתו.

שר הפנים:

אלה הם הדברים שבעשו, נעשים וליעשו לפי התכנית. העזרה המיידית שניתנה ע"י כמה מוסדות היתה לא רק פורמלית, מאות שוטרים עבדו במשך 24 בגשם, במים, ללא כל חשבון. בכך אני רוצה להשיב על כמה דברים שהשמיעו חברי-כנסת. כל מי שהיה קשור במוסדות הטעד הופיע סיד במקום. מכבי-האש עבדו ללא הפסקה. בכל מקום ניתנה עזרה טכטימלית ע"י שכניהם של הנפגעים. כל המוסדות החווייבים עמדו על הגובה. אם הוועדה תסיים את הדיון הזה בהחלטה כלשהי - ראוי לדעתי לציין עובדה זו.

רציתי להוסיף עוד כמה מספרים בנוגע לווואדי ראש-העין עומדת בפתחו, על שפת נחל ראבאן שטח אגן-הניקוז של הנחל עד ראש-העין הוא בערך 80 קמ"ר, מזה החלק הגדול מחוץ לגבולות המדינה ואינו ניתן לשום סידור על-ידינו, 64 קמ"ר. כלומר: סידור הווואדי לכל ארכו הוא מחוץ לאפשרויותינו הפוליטיות-פיזיות. מע"צ אחראית לגשר ולדרכים, אבל לא לווואדיות שמתחתם. ואם כל הנזק שהיה לכביש עצמו כבר חוקן - הרי לגבי הווואדי אין כתובת לכיסוי הוצאות. אי-אפשר לבנות בטענה זו למע"צ, כי אין זה שטח שהיא אחראית לו. אפילו יהיה זה אחד הדברים שהרשות הטוביציפלית של ראש-העין חייבת לעשותו, נהיה נאלצים להעמיד לרשותה טכומים כלשהם, כי אם לא נעשה זאת - לא עשינו כלום.

ש. פרלשטיין: מדוע אפוא דרש השר רק 200 אלף ל"י?

שר הפנים - י. בר-יהודה: דרשנו יותר. בתוך התקציב הנוסף הקצבנו ברבע האחרון מיליון אחד לשלושה דברים: הנזקים שעליהם דיברתי; הנזקים בחקלאות, כולל נזקי השטפונות ונזקי-הארבה; דברים דחופים של משרד הבריאות ומשרד הטעד הקשורים במידת-מה בבעיות אלו. למעשה הסכום שדרשתי היה חצי מיליון.

מ. ארמ: שר הפנים קרא שורת הצעות לתיקון המצב. כמה זמן בערך, לפי חישובו של שר הפנים, יארך הדבר? מתי יוגשמו ההמלצות? האם נעשה משהו בענין זה והאם אפשר להגביר את הקצב?

העתובות מספרות על מקום אחד שנפגע עקב תכנון גרוע - הדר-יוסף. האם יש בדעת הוועדה שדיבר עליה השר להקדיש תשומת-לב מיוחדת לענין הדר-יוסף ולראות מה אפשר לעשות שם?

האם יש לשר ידיעות על שטפונות ועל תקריות ביישוב הערבי? כי אני מניח שגם שם היו שטפונות, ויש לי הרושם שהיישוב הערבי במדינה מוזנח קצת בדרך-כלל בסידור ענייניו.

שר הפנים הזכיר את ענין האבנים היכולות להיות לפגע רב בווואדי. אולי אפשר ליהיז אצלנו מין "טובוטניקים" שפי שנהוג בברית-המועצות ולשלוח מאות מתובלים לסלק את האבנים, במקום שאין תקציב גדול? דבר זה יכול להיות גם משהו מעורר מבחינת חברתית-טוטרית.

ח. לנדמן: נזעקנו הפעם לדיון בבעיית השטפונות, אם כי הבעיה איננה חדשה. הפעם ניזקו בדרך-כלל שטחים שלא נפגעו בשנים קודמות. על-מנת שנוכל לטפל בבעיה עלינו להגיע אפוא לסקר מיוחד במיננו. תופעה חסורה היא שהשטפונות בשנים האחרונות היו לא רק במבנים ישנים אלא במבנים בשטח שתוכנן לאחר הקמת המדינה. ומכאן יש להסיק מסקנות טרחיקות-לכת.

הבעיה הראשונה היא אפוא: כיצד למנוע אפשרות של שטפון במבנים הקיימים? בעיה שניה - כיצד למנוע תכנון גרוע שיביא למצב כזה בעתיד?

ה. לנדאו:

אשר לבעיית התכנון, שהיא הסכרעת, עד כמה שידוע לי נעשה בעולם כולו מיפוי הידרוגרפי הקובע לגבי 50 שנה אחורנית. יש ספות המראות גובה סכמי מלי של ס"מ שעמדו בשטח ידוע במשך 50 השנים האחרונות. אצלנו אני מבין שקשה להגיע ל-50 שנה, אבל יש סטטיסטיקות שונות ואני מציע אפוא שמשרד הפנים - אולי בשיתוף עם משרד העבודה - יטיל על מחלקה מיוחדת לגשת למיפוי הידרוגרפי שיטתי וקבוע, ומכאן יהיו מסקנות ברורות. כמובן שגם לאחר מכן יכולים לקרות אטונות-טבע, אבל המיפוי ההידרוגרפי בדרך-כלל מונע אטונות.

לדוגמא: בטקום בו אני גר, אשר נשטף בימים האחרונים, טונתה ועדת-חקירה ע"י אגודת האלינג'יברים. התברר שב-1950, כשהתחילו להקים יסודות לדירות, השטח הוצף מים, ובכל זאת המשיכו להקים זאת. דבר זה הוא כמעט פשע בתכנון.

אשר להצעתו של שר הפנים בדבר בדיקת ביצוע הבניה, הדבר קשה מאד. המוצא היחיד הוא הטלת האחריות על המהנדסים, כי העיריה אינה יכולה לבדוק כל קשירת ברזל בכל גב. המהנדס חייב להיות אחראי לחוזק הבניה, אם כי אין בארץ כל חוק וכל נורמות הקובעות משהו. כל אחד יכול כיום לחתום על תכנית ולבנות, לא רק מהנדס בעל תואר אקדמי.

היתה שמועה שהסכרים שבנו השנה בראש-העין להטיית מי הירקון לנגב גם הם גרמו לשינוי הזרימה בירקון. יש אומרים שהסכרים נפתחו במאוחר ובינתיים נקרו כמניות-מים עצומות שהוצאו בבת-אחת החוצה ואפיקו של הירקון לא יכול להכילם, ומכאן פריצת המים החוצה.

אשר לעזרה - איך ספק שקנה-המידה הראשוני צריך להיות יכולתו ומעמדו הכלכלי של הנפגע. בשטח זה ברור שראש-העין והדר-יוסף הם ראשונים. אבל נראה לי שיש להרחיב במקצת את העזרה. למשל: מלחין ידוע בארץ נפגע ע"י השטפון, וכלי-העבודה היחיד שלו, הוא הפסנתר, נפגע. זוהי הוצאה של 2,000 ל"י. האם יימצא פתרון לדברים כאלה? ושאלה זו איננה שאלה פרטית, היא כללית. לעת-עתה לא נעשה כל ניסיון של הערכה מצד גוף כלשהו על מידת הנזק. אני מבין שאין ביכולתה של העיריה לעזור תמיד. אבל האם אי-אפשר לבוא ולשאול ולהתעניין אצל הנפגעים מהי מידת הנזק שלהם, ולפחות להעריך את הנזק כדי שתהיה במקום כלשהו הערכה כללית? יש צורך, אם לא להחזיר את כל הנזק לנפגעים, לפחות ללכת בדרך של החזרה סינימלית בצורת הלוואה לזמן-ארוך או כדומה.

א. חבילני:

מאחר שאין זו הפעם הראשונה שקורים אצלנו שטפונות, אני רוצה לשאול: מה נעשה בעבר למניעת נזקי שטפונות, לא רק מה הושגים לעשות בעתיד? אשר למעברות: מה עושים למניעת השטפונות במיוחד בהן? אם נזקים בגרמו ע"י אי-תכנון משותף עם שלטונות ירדן - האם אי-אפשר לבוא אתם במגע בענין זה של תכנון בשטח זה? לדעתי אפשר ואפשר לעשות זאת.

א. עבאס:

נכון שהשנה השתנו אזורי השטפונות, אבל לא כולם. קראתי למשל שמספר משפחות פונו בשכונת סלמה ובכנסו לבנית העזרה הסוציאלית ופוננו שם אם כי לא היה להם לאן ללכת. האם לא כדאי שתוקם מעין קרן-תמיכה למקרים כאלה? כי לפעמים נפגעים אנשים ובהרסים לחלוטין. כיצד אפשר לעשות שלאנשים כאלה תינתן עזרה מידית, אם בטזרון או בשילכון ארעי? אין זו שאלה של 2,000 ל"י שניתנו ע"י המסונה על סחוז הדרום.

י. שופמן:

שר הפנים דיבר על תכנון לקולי של מבנים פרטיים. אבל ברמת-גן יש דוקא מקרים של התמוטטות סדרכות בכביש הראשי. צריך אפוא מישהו בממשלה לדאוג לחיקון הכבישים והסדרכות.

הינר י. ריפתיין:
בימי השטפונות הייתה תל-אביב סבוכת לחלוטין
מן הצפון. איננו צריך להסביר את חומרת המצב.
למי יש לפנות בשאלה זו, ומה חושבים לעשות בעניין?

שר הפנים - י. בר-יהודה: לשאלתו של חבר הכנסת חביבי מה נעשה בעבר -
המסשלה הזאת הושבעה ב-5 בנובמבר, ימים אחדים
לפני הגשמים הגדולים. אם כי יש במסשלה רציפות בעבודות, אך באחריות
פוליטית אין כל רציפות. אין אני אחראי פוליטית למה שעשה סר רוקח בשעתו.

ברצוני להסיר מעל הפרק את שאלת השיתוף עם
עבר-הירדן. לאחר שאי-אפשר להגיע לידי הסכם בעניין הארבה - אין כל אפשרות
לקיים בשלב זה כל יחסים אתם בעניין השטפונות, אם כי עקרונית ברור שדבר
זה היה רצוי מאד.

כשהייתי בשווייץ, שהיא ארץ של זרמי-מים,
המעניינותי בקנטון של ציריך בעניין זה. שם נאסר לי שעל הוואדיות להיות
רחבים מאד, שטוחים ללא קירות וישרים ללא פיתולים, אחרת לא יעזור שום
דבר נגד השטפונות. סידור כזה של כל הוואדיות בארץ-ישראל - לפי דוגמת
ציריך - אפילו היה לנו הסכם עם עבר-הירדן, הוא עניין למאות שנים ומאות
מיליונים לירות. אנו יכולים רק להיזהר ולא לבנות במקומות של סכנה.
על הממשלה לדאוג לכך שכל הסידורים האפשריים ייעשו, אבל שום מסשלה אינה
יכולה לעשות נסים.

ספק אם אפשר להוציא את האבנים בעבודת-ידיים,
כפי שהזכיר חבר הכנסת ארם. לפי מה שמסרו לי הצטברו שם כ-50 אלף טון
אבנים. מספר זה אתם יכולים לעמוד על עצמת המים, וזאת אי-אפשר לסלק
בידיים. מכל מקום, בעניין זה של התנדבות אני חושב שאני הוא שאריך לפנות
אל חברי הכנסת שימריצו את האנשים, ולא חברי הכנסת אלי.

אין בידי ידיעות על נזקים בישובים הערביים.
ביקשתי את כל הממונים על המחוזות שיתקשרו עם כל אחד מהישובים במחוזם
ויבררו מה מצבם. לא הגיעו אלי כל תביעות בעניין זה.

אשר להצעתו של חבר הכנסת לנדאו בעניין מיפוי
הירדן גרפי: מפה מושלמת כזאת לכל מדינת-ישראל אי-אפשר לערוך, אבל קיבלנו
לא מזמן סמינרל המים הודעה שקיימת אצלם ועדה עליונה לענייני ניקוז
ומביעת שטפונות והיא אוספת חומר בעניין זה. הם מבקשים להתקשר אתם, והדבר
ייעשה כאשר נעבור מהסיכומים הכלליים של ההצעות לתכנון לסיכומים
קונקרטיים.

חברי הכנסת מסייעת מק"י הזכירו את עניין
המעברות. ראש-העין כבר איננה מעברה. אין לי ידיעות על שטפונות במעברות.
ואם עד היום טרם הגיעו ידיעות - אפשר להניח שלא היו שם שטפונות, אין
זאת חומרת שלא נכנסו קצת מים במקום זה או אחר, אבל לא בממדים שאפשר
לדבר עליהם כעל שטפונות. אשר לעניין סלמה, הוועדה התקשרה עם עיריית
תל-אביב וקיבלה ממנה את החומר האינפורמטיבי שהיה ברשותה. עניין סלמה
לא הוזכר. ייתכן שבמקום כלשהו ביקשו ממישחו, סמוך זהירות, לעזוב את
ביתו, ואחר-כך סירב האיש לחזור.

יש שורה של מקומות בארץ שאילו אפשר היה
להגביר את קצב הכניה צריך היה להרוס בהם בתים רבים. אבל לא ייתכן
להוציא אנשים לרחוב או להכניסם לכנייני-צינור ולהוציאם משם אחר-כך
בכוח המסורה. בעניין זה יהיה עלינו להסליא כמה טלאים. חלק מהמבנים
דורש תיקון מידי כדי שיוכלו לעמוד עוד זמן מה. אך בעלי-הבתים מסרבים
לעשות את התיקונים. לעומתם יש כמוכן בתים שאין להם כל תקנה ויש להרוסם.
השאלה איננה שאלה של שטפונות, אם כי השטפונות יכולים להביא להחשת ההרס.

כל השמועות שהזכיר חבר הכנסת לנדאו על
הסכרים שנבנו בשביל מפעל הנגב ושכאילו נפתחו במאוחר - אין להן שחר.
הסכרים יכולים להגדיל את סכנת השטפון רק במקרה שהם נשברים או נסדקים
וכמיוות ניכרות של מים נשטפות החוצה בבת-אחת.

לישיבת ועדת הפנים
6.12.55

שר-הפנים:

אשר לענין ההלוואות ועזרה ראשונה שהזכיר חבר הכנסת לנדאו, כבר אמרתי שנעשו כמה התחלות, אך אנו נעזר רק במידה שהרשויות המקומיות הנוגעות בדבר עשו כל שהיה ביכולתן-הן לעשות.

ענין תכנון הדרכים והמדרכות הוא חלק מהשאלה הרחבה יותר של בדיקת התכנון מחדש.

לשאלתו של היו"ר - מדברים עכשיו על בניית גשר חדש שיהיה רחב יותר ויתחיל במרחק רב יותר משפת הירקון. התחילו כבר פעם בבניה, ולאשר מה שקרה עתה יש אולי להעיר את מזני התללים ולבקשם להזדרז.

אנו עומדים עתה בשלב האחרון של סיכום. תבעתי ממשרדי העבודה, הסעד והבריאות שהוועדה שהוקמה לא תהיה חד-פעמית. בכל מקרה של צורך תמאסף הוועדה אוטומאטית ותתחיל לפעול. עם סיכום הדברים ניפגש עם העיריית ונשוחח על הדברים.

מר רוטנברג:

רציתי להדגיש בקודה אחת העוברת כהוט השני בכל הבעיה, והיא השאלה של חוסר-תכנון. הוועדה ביקרה ברמת-גן במקום בו עומד השיכון. השיכון הוקם על אדמה חקלאית שהורה על-יד הירקון. בקיץ סוגל השטח טיתושים ובחורף משטפונות. זוהי טלחמה שסנהל אגף השיכון שלנו עם כל הרשויות המקומיות הגובלות עם הירקון. הוא הדין בהדר-יוסף. כל ועדה תתמנית בענין שטפונות מביאה בקודה זו בסיכוטיה. גם על הציבור לדעת שלא בכל מקום אפשר לבנות. כל הבתים שנפלו אף הם בתים שהיה בהם פגם כלשהו מבחינת התכנון, כמו החדר שנבנה ברמת-גן ללא יסוד.

יש שטפונות שאין אפשרות להימנע מהם. יש מקרים בהם לא נדאי להשקיע כספים, והציבור צריך בכל שנה לשאת בסכום טינימלי לתיקונים.

שר הפנים - י. בר-יהודה:

קורה לפעמים אסון. יטגע במקום כלשהו אחת לתקופה ארוכה ביותר, וכדי לעסוד נבדו יש לבנות בתוספת חוזק של מאות אחוזים, דבר שעולה טכומים עצומים. דבר זה אינו נעשה בשום מקום בעולם, ובייחוד אין הדבר ניתן להיעשות אצלנו. אין אנו יכולים לבנות מתוך חיטובים של אטונות-טבע גדולים. די יהיה אם נתחשב בבניה עם הרגיל פלוס תוספת ריזיקו של בערך 100%, אך לא הרבה יותר.

היו"ר י. ריפתין:

נראה לי שאין צורך בשלב זה לקבל החלטות. אני מציע להסתפק בשלב זה בכך שנאמר ששטענו את טקירתו של שר הפנים, והוא מצדו שמע שורה של הצעות שחלק מהן יהיה עליו לבחון. הייתי מבקש שכעבור זמן ידוע יקבלו חברי הוועדה תזכיר עם סיכום הפעולות שנעשו.

ח. לנדאו:

לדעתי על הוועדה לקבל אינפורמציה על מה שעומדים לעשות, ואני מציע שהאינפורמציה תיטסר לנו לפי הנקודות הבאות:

- (א) סקר על השטחים ועל הדרכים שנשטפו בחמש השנים האחרונות, כדי שנדע בדיוק כמה המדוכר.
- (ב) דרכי הפתרון לשטחים אלה, לגבי הוראי הקיים.
- (ג) הטיפוי ההידרוגרפי, אם הוא קיים וכו'.
- (ד) הוראה ברורה שהוצאה שהתכנון ייעשה להבא על יסוד הטיפוי ההידרוגרפי הקיים.
- (ה) העזרה לניזוקים בשטפונות שהיו השנה, וכיצד נטתיים הדבר.

ישיבת ועדת הפנים
6.12.55

ס. ארם:
לרעתי צריכה הוועדה בכל זאת לסכם במשהו את הפעולה שנעשתה. לכל הדעות נכנסה הוועדה לענין זה מיד ללא דחיות, ועלינו לציין זאת. אני מציע לומר שהוועדה שמעה את סקירתו של שר הפנים ומביעה את הערכתה למאמצים שעשה משרד הפנים כדי לעסוק בפרץ. עם זאת מביעה הוועדה את הוקרתה לכל אלה שהשתתפו בפעולות ההצלחה, צריך לתת לשוטרים ולמכני-האש את המגיע להם. כן יש להביא בגוף המיכנס את ההצעות הקונקרטיות, וכאן אני מסכים להצעותיו של חבר הכנסת לנדאו. אני מציע ששנים מחברי הוועדה, ביחד עם היו"ר, ינסחו הצעת-סיכום.

מר רוטנברג:
בדרך-כלל הועברו הצעות מסוג זה לסדר-היום כחלונה על הממשלה שלא עשתה די. לכן כדאי שהוועדה תציין הפעם מה עשתה הממשלה בענין.

הוחלט:
לקבל את הצעתו של חבר הכנסת לנדאו לפיה תמסור הממשלה לוועדה תוך זמן מתקבל על הדעת דו"ח על שלבי הביצוע של התכניות השונות.

היו"ר י. ריפתינו:
אשר לבעיית הסיכום, אני מסכים בדרך-כלל להצעתו של חבר הכנסת ארם לפיה ייאמר שהוועדה שמעה את סקירתו של שר הפנים ואישרה את קווי הפעולה, וכן אשר הפנים שמע הצעות וקיבלן לתשומת-לבו, ושהוועדה תחזיר לדון בענין זה כעבור זמן מה כדי לשמוע פרטים על ביצוע התכניות.

ח. לנדאו:
לעת-עתה למדה הוועדה להכיר רק את היקף הבעיה, ואין אנו יודעים לעת-עתה את מלוא פעולתה של הממשלה בנדון. לכן אין הוועדה יכולה לקבל סיכום לפיו היא סוכמת את ידיה על פעולות הממשלה, משום שהסיכום הוא סיכום-ביניים בלבד.

לכן הצעתי בשלב זה היא: הוועדה דנה בבעיית השטפונות אשר הועברה אליה ע"י מליאת הכנסת, שמעה דו"ח מפי שר הפנים, ותשוב לדון בדרכים לטיפול כאשר יובאו אליה ע"י שר הפנים בתהליך הביצוע.

שר הפנים - י. בר-יהודה: אני מבקש לקבוע ישיבה נוספת של הוועדה לשם דיון מפורט. אם לחבר הכנסת לנדאו יש יסוד להביע אי-אמון לגבי הדברים שנעשו עד עכשיו - אני רוצה שיאמר בפירוט מה ואיפה פעלה הממשלה לא בסדר, ומה לא עשתה במקום שאפשר היה לעשות, כדי שיערך דיון בנדון ואוכל לענות על ההאשמות.

ש. פרלשטיין:
אני מציע לסכם: הוועדה דנה בבעיה שהועברה עליה ע"י מליאת הכנסת, ושמעה דו"ח מפי שר הפנים על הצעדים שנוקטו ואשר הממשלה עומדת לנקוט, ותשוב לדון בבעיה זו כעבור תקופה ידועה.

א. חביבי:
אני מציע לקבל את הצעתו האחרונה של שר הפנים ולדחות את הסיכום לישיבה אחרת.

ס. ארם:
הצעתי היא: "הוועדה שמעה את הדו"ח של שר הפנים ומציינת בסיפוק את המאמצים שנעשו כדי למצוא פתרון לבעיית השטפונות." לאחר מכן יכולות לבוא הצעות ותיקונים נוספים.

י. שופמן:
"סיפוק" ממעשי הממשלה יכול להתבטא כלעג-לרש בשעה שמאות משפחות נזזוקו. אינני מכחיש שמה שעושה משרד הפנים הוא טוב ואשכנח, אבל אני מתנגד לקבל החלטה בנוסח זה, משום שעדיין אין לי סיפוק מהמצב.

לישיבת ועדת הפנים
6.12.55

היו"ר י. ריפתין: אני תומך בהצעה לדחות את הסיכום לישיבה הבאה אבל הצעת הליכום היא: הוועדה רבה בהצעות לסדר-היום בענין השטפונות; שהועברו אליה ע"י מליאת הכנסת על-פי הצעת שר-הפנים. שמענו כאן דו"ח מפי שר הפנים על תכניתה של הממשלה ועל מה שנעשה וכן על הצעדים שעומדים לנקוט. הוועדה ממכה את ידיה על הקו שהוצע ע"י שר הפנים, והצעות שהושמעו ע"י חברי הוועדה בחלקן נתקבלו ע"י שר הפנים ובחלקן ייבדקו ע"י השר, והוועדה תחזור בהקדם האפשרי לדיון בשלבי הביצוע.

לישיבה הבאה אני הצעות מסוכמות.

שר הפנים - י. בן-יהודה: איש לא הציע לחברי הוועדה להביע סיפוק מן המצב; הוצע רק לומר שבמקרה זה פעלנו מיד ובכיוון נכון, וזאת אין איש יכול להכחיש. שום הערה-ביקורת לא הושמעה כאן לגבי הפעולות שנעשו. מבחינה זו הוויכוח על הניסוח איננו ויכוח עובדתי אלא פוליטי.

הרחל'ט: לדחות את הסיכום המופי לישיבה הבאה.

ב. סדר-עבודתה של הוועדה בישיבותיה הקרובות

היו"ר י. ריפתין: בישיבה הבאה נסכם את הדיון בענין השטפונות, כפי שהוחלט זה עתה.

על סדר-יומה של הוועדה יש עוד סעיף בענין גילוי מכשיר-האזנה בביתם של חברי-כנסת מסיעת מק"י - הצעה-לסדר-היום שהועברה אלינו ע"י הכנסת, וכן הצעה של חבר הכנסת רי'לט בענין שירותים מפלגתיים חשאיים במדינה.

לאחר מכן אני מציע שנפתח את עבודתה של הוועדה בשמיעת סקירות כוללות על המשרדים שאחז צריכה הוועדה לעמוד בקשר: משרדי הפנים, הדתות והמשרה.

ברצוני להודות לשר הפנים, ואני מקווה שיהיה שיתוף-פעולה פורה בין ועדת הפנים ושר הפנים.

(הישיבה ננעלה בשעה 11.05)